JULKAISIJA SUOMEN LION S-LIITTO RY © 2021-2023

KiTeNet

Kiusaamisesta terveeseen nettikäytökseen

Opas vanhemmille digimaailmaan:

Keskustele lapsesi kanssa!

Miksi teimme tämän?

Kiusaamisesta terveeseen nettikäytökseen

Suomen lionit ovat jo **vuosikymmenen ajan** puhuneet lasten nettiturvallisuudesta. Aihe on entistä ajankohtaisempi puhutaanpa sitten lasten terveydestä, syrjäytymisestä, oppimisesta, misinformaatiosta, groomingista tai häirinnästä. Myös esillä ollut sotapropaganda ja tutkimuksen tuottama tieto kilttien tyttöjen nettiongelmasta kuvaa aiheen ajankohtaisuutta ja moninaisuutta.

yli 20 % 0–3-vuotiaista käyttää nettiä, 10-vuotiaista yli 90 %. Vuonna 2016 suomalaisessa tutkimuksessa todettiin, että yli 2 h/vrk internetissä vietetty aika oli yhteydessä lasten epätoivottuun käyttäytymiseen mm. impulsiivisuuteen ja yhteistyökyvyn puutteeseen. internetissä opitaan monia hyviä taitoja, mutta samanaikaisesti ongelmat kasvavat. Joka viides lapsi kokee itsensä kiusatuksi ja yli 50 %:n lähipiirissä on ollut kiusaamista (mLL).

mitä vanhemmat tarvitsevat luotsatakseen lapsiaan terveeseen mediankäyttöön? Kodin tehtävä on tukea lasta tiedon jakamisessa ja kasvattaa vastuullisuuteen internetin käytössä. **Lapsemme tarvitsevat meitä.** nyt siis puhumme 8-12v lasten vanhemmille.

Lionit toteuttavat KiTeNet-kampanjan vv. 2021-2023 valtakunnallisesti kohteena 10-vuotiaat. Kampanja koostuu tiedotuksesta, nettisivuista, jaettavasta materiaalista (videot, opas) ja tukihenkilöverkostosta. Kampanjan aineiston lionit tarjoavat ilmaiseksi kouluille **yhteistoimintapäivinä ja vanhempainilloissa.** olemme käyttäneet aineiston valmistelussa **valtakunnallisia asiantuntijoita** ja tarkistuttaneet sen alan vaikuttajilla (mLL, eHyt, Vanhempainliitto, Poliisi). Kiitokset kaikille.

Videomateriaalissa on asiantuntijan ja lasten puheenvuoroja keskustelujen pohjaksi. oppaassa vanhemmat saavat vastauksia tärkeimpiin kysymyksiinsä ja hyviä keskustelun aiheita yhteisiin tilaisuuksiin sekä lasten kanssa keskusteluihin. Voivatko vanhemmat lukea lapsen viestejä? miten kännykän käyttöä seurataan? miten olla lapsen rinnalla digimaailman karikoiden välttämiseksi? mitkä ikärajat ovat merkityksellisiä ja miksi? mistä apua vaaratilanteissa?

Syvempää perehtymistä varten sivuilta löytyvät **linkit tietolähteisiin,** ajankohtaista faktatietoa asian nykytilasta (mLL kysely 2021) ja esimerkkejä lapsen tarvitsemista mediataidoista. Sähköisenä materiaalimme löytyy netistä:

www.lions.fi/kitenet

empaattisia, myötäelämiskykyisiä ja toivoa rakentavia keskusteluja toivottaen,

Hannu Anttonen
Kampanjan vastuullinen

Johanna Arho-Forsblom
Lions Quest -kouluttaja

Hyviä mediataitoja opitaan jatkuvasti

Mikä olisi teidän perheelle mieluista yhteistä tekemistä netissä?

Digitaaliset taidot ovat kansalaistaitoja ja digitaalisen tiedonvälityksen merkitys kasvaa jatkossa. mediataitoja ovat esimerkiksi mediasisältöjen tulkinta, tiedonhaun taidot, kriittisyys, viestintä- ja vuorovaikutustaidot sekä median käyttö hyvinvoinnin tukena. Lapset käyttävät mediaa eniten **yhteydenpitoon, sitten tiedonhakuun ja uuden oppimiseen.**

Suomalaisnuorten netin käyttö on runsasta pohjoismaalaisittain. Tytöt ovat verkostoitujia ja pojat pelaajia. Suomalaiset mediataidot -tutkimuksessa nuoret kokivat sosiaalisen median käyttötaidot sekä median tuottamisen tärkeinä. He myös uskoivat voivansa arvioida keskimääräistä paremmin kuvien aitoutta ja algoritmien toimintaa.

Netissä on valtavasti hyvää, mutta myös sellaista, jolta lapsen on opittava suojautumaan. Hyvillä mediataidoilla varustettu lapsi ei tule johdetuksi harhaan. Hän osaa arvioida, mitkä sisällöt ovat luotettavia tai vaarallisia. Hän osaa suhtautua nettikeskusteluissa syntyvään asiattomaan someraivoon, eikä lähde siihen mukaan.

Median käyttö voi tuoda haasteita perheiden ajankäytölle ja vuorovaikutukselle. Digitulvan äärellä lasten ja vanhempien luottamukselliset ja avoimet välit ovat merkittäviä. Perusturvallisuuden tunne syntyy lapselle siitä, että vanhempi on saavutettavissa ja että häneltä saa apua. Lapset tarvitsevat hyvinvointinsa ja kasvunsa turvaamiseen riittävästi vanhempien läsnäoloa.

Vanhemman oma mediasuhde on lähtökohta mediakasvatukselle. Mediataitoja voi harjoitella yhdessä lapsen kanssa. Se on tutustumista lapsen käyttämiin sovelluksiin tai pelailua yhdessä. Yhdessä tekeminen ja kiinnostus lapsen tärkeiksi kokemia asioita kohtaan mahdollistaa keskustelun media-sisällöistä ja mediankäyttösäännöistä. Lasten kanssa yhdessä tekeminen luo luottamusta, joka ulottuu muillekin elämän osa-alueille.

FAKTAA **Medioissa lapset kohtaavat hyviä asioita lähes 100% ja huonoja yli 80%.**

TAIDOT **Median käyttämisen ja sisällön tuottamisen taidot, sisällön ja luotettavuuden arvioimisen taidot**

- **https://www.mediataitokoulu.fi/luotettavantiedonmetsastajat.pdf**
- **https://www.oppijailo.fi/lapsille-nuorille/**

Toimiva vuorovaikutus netissä

mitä selkeämmin kerromme asiamme, sitä paremmin meitä ymmärretään. **Arvostuksen** saaminen ja osoittaminen ovat osa **itsetunnon** rakentumista. muista kertoa lapsellesi, mitä asioita hänessä arvostat ja anna palautetta käytöksestä kuvaten tilanteita täsmällisesti. muista myös negatiivisen palautteen pohtiminen. netissäkin itseään ja **toista kunnioittava käytös** on tärkeää. Virtuaalisissa keskusteluissa voi olla aito ja pitää olla ystävällinen, joustava, helposti lähestyttävä, utelias, kohtelias, suvaitsevainen. Sanat ovat ratkaisevia, jos kasvoja ja kehonkieltä ei näy.

Henkilökohtaiset tietosi pysyvät turvassa, kun omia salasanojaan ei luovuta parhaalle ystävälleenkään eikä henkilökohtaisia tietoja tuntemattomille. Vanhempien tuki on erityisen tärkeää, jos lapsi saa viestinä inhottavia tai kummallisia kuvia tai tekstejä. Kriittistä ajattelua tarvitaan myös valeuutisiin suhtautumisessa.

Lapselle tulee muistuttaa, että kukaan ei voi pakottaa häntä esim. vastaamaan kysymyksiin, joihin ei halua vastata. Internetissä ihmiset eivät välttämättä ole sitä, mitä he väittävät olevansa. On osattava olla kriittinen sekä lukemisessa että kirjoittamisessa.

Toista arvostava nettikäytös on sitä, ettei lähetä loukkaavia tai vihaisia viestejä vaan sellaisia, jotka eivät myöhemminkään hävetä. Hyvä käytös on pitkän kasvatuksen tulosta. Tavoitteena on lisätä ystävyyttä – ei nolata tai satuttaa toista. Huono käytös ja kovat näkökannat saattavat rajoittaa lasten mahdollisuutta hyötyä digimaailmasta. Kiusaamisesta pitäisi nuorten mielestä puhua enemmän ja jokaisen tulisi harkita tarkkaan, mitä netissä tai somessa kirjoittaa.

Kuinka arvostusta voi osoittaa netissä?

FAKTAA **Noin 70 % avaa netin ilman erityistä syytä. Ilkeitä kommentteja, nimittelyä tai haukkumista oli kohdannut 39 % vastanneista. (MLL)**

39%

TAIDOT **Kriittisyys, toista arvostava nettikäytös, itsetunnon rakentuminen, tunnetaidot**

https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/ajankohtaista/turvallisesti-netissa-oppaat-lapsille-ja-vanhemmille

Jos lapsi käyttää paljon aikaa verkossa, mitkä arjen asiat jäävät vähemmälle? Miten autan lasta tasapainoiseen netin käyttöön?

Digihyvinvointi vanhemman valvonnassa

Digihyvinvointitutkimuksen mukaan median käyttötavat vaikuttavat **hyvinvointiin.** Ne vahvistavat läheissuhteita, jos niitä käytetään yhteydenpitoon ja yhteisillä kiinnostuksen kohteilla. Kuormitusta aiheuttaa läheisen suhteen vaatima huomio, josta myös digitaaliset mediat kilpailevat.

Vanhemman on huolehdittava lapsen päivittäisten toimien monipuolisuudesta, tasapainosta ja median käytön kohtuullisuudesta. Digihyvinvointiin tarvitaan yhteisiä sopimuksia ja käytänteitä perheen ja kavereiden kanssa. Aikuisen ja lapsen keskusteluyhteys on oleellista ja sillä on merkittävä suojaava vaikutus. Ohjaammeko valinnoillamme lasta positiivisen elämänhallintaan ja terveisiin elämäntapoihin?

Lapsen aivot kaipaavat erityistä suojelua: hyvä päivärytmi, riittävästi unta ja liikuntaa sekä laadukasta syötävää. Näistä lapsi usein lipsuu tai käyttää kapinoinnin välineinä. Erityisesti iltainen mediankäyttö voi olla ongelmallista. Kasvokkainen vuorovaikutus on lapsen kognitiivisen ja empatian kehityksen kannalta elintärkeää, kuten on myös vanhempien jakamaton huomio lapsen sitä tarvitessa.

Tasapainoinen arki kaipaa myös hetkiä, joissa ei tapahdu mitään. Aikuisen esimerkki luo pohjaa lapsen vastuulliselle mediankäytölle. Vanhemman tulisi tuntea digimaailma, jossa hänen lapsensa ”elää”. Lapsen vasta kehittymässä olevat itsesäätelytoiminnot vaikuttavat siihen, miten hän käyttää teknologiaa. Tekeekö lapsen valinnat netin algoritmit vai lapsi vanhempien tuella? Koukuttavat pelit ja sovellukset on tehty tarkoituksella houkutteleviksi ja lapsen voi olla vaikea havaita, miten paljon aikaa niissä kuluu ja säädellä niiden käyttöä. Vanhempien asettamat rajoitukset ja niistä seuraavat käyttötauot saattavat olla helpotus.

FAKTAA **Jopa 80% lapsista kännykän käyttö ylittää 2h/pv ja silloin on tärkeää sovellusten vuorovaikutteisuus ja mielekkyys**

80%

TAIDOT **Hyvinvointi, suojaava vaikutus, empatia, yhteenkuuluvuus, rajoitukset**

- **Hyvinvointia digiajassa- DIGITAALINEN HYVINVOINTI LAPSIPERHEESSÄ- MLL (mll.fi)**
- **https://mediakasvatus.fi/materiaali/vanhempainilta-diaesitys/**
- **https://cdn.mll.fi/prod/2021/02/01102629/mll-lapsi-ja-media_2021_www.pdf**

Median käytön hyötyjä ja haasteita

Lapset ovat aktiivisia median käyttäjiä. He viettävät netissä aikaa, pitävät yhteyttä ystäviin ja etsivät tietoa. Netti onkin arjen asioissa välttämätön. Netissä lapset etsivät ja testaavat identiteettiään hakemalla esikuvia ja kokeilemalla erilaisia rooleja. Somessa jaetut kuvat, viestit ja niihin tulleet reaktiot luovat lapselle kuvaa siitä, miten muut näkevät hänet. Kuvien jakamisessakin kannattaa opastaa lasta. Verkkoon laitettuja kuvia voidaan muokata väärään käyttöön eikä kerran laitettuja kuvia saa otettua pois.

Myönteiset ja kielteiset viestit voivat vaikuttaa syvästi herkässä iässä lapsen itsetuntoon. Lapselle voi syntyä tunne, että kaikki ovat samaa mieltä, kun vaikkapa lapsen jakama kuva saa haukkumaviestiryöpyn. Tästäkin kannattaa keskustella etukäteen lapsen kanssa ja ikään kuin rokottaa hänet tällaista vastaan.

Mm. liian rajut sisällöt, nettikiusaaminen, nettiriippuvuus ja huijaaminen ovat netin kielteisiä puolia.
Lapsi voi kokea pelkoa ja ahdistusta näitä kohdatessaan ja se näkyy lapsen käyttäytymisen muuttumisena. Tällöin kannattaa kuunnella ja keskustella rauhassa ennen kuin tuomitsee, jotta lapsi uskaltaa kertoa asioistaan sinulle.

Paras tapa auttaa lapsia ja torjua netin vaaroja on lisätä lapsen tietämystä ja kasvattaa heidät kohtaamaan nettiin liittyviä riskejä. Lapset tarvitsevat taitoa ottaa rakentavasti osaa keskusteluihin, kykyä arvioida tiedon ja kuvien luotettavuutta sekä taitoa suhtautua kriittisesti verkkoympäristössä.

FAKTAA **91 % nuorista on sitä mieltä, että aikuisten vakava suhtautuminen nettikiusaamiseen on tärkeää.**

TAIDOT **Ajankäyttö-, vuorovaikutus- ja kaveritaidot, itseluottamus, selviytymistaidot, tunnetaidot**

- **MLL:n Vanhempainnetti (mll.fi)**
- https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/Lasten-mediamaailma-pahkinankuoressa-1.pdf

Nettikiusaaminen lapsen ja perheen kannalta

Nettikiusaamista tapahtuu puhelimessa tekstiviesteinä, häirikkösoittoina, sosiaalisen median yhteisöpalveluissa, keskustelufoorumeilla, pikaviestipalveluissa tai pelialustoilla. nettikiusaamisella tarkoitetaan verkonvälityksellä tapahtuvaa pahan mielen aiheuttamista, **haukkumalla, nimittämällä, nöyryyttämällä, uhkailemalla tai levittämällä luvattomasti kuvia tai tietoja.**

Miten nettikiusaamista voisi vähentää?

Nettikiusaaminen voi olla kiusatun liittämistä vasten tahtoa ryhmään tai ryhmästä sulkemista, ulkopuolelle jättämistä ja eristämistä, jolloin estetään yhden henkilön pääsy nettiryhmiin tai tapahtumakutsuihin. Kiusaaminen voi olla kiusatun provosoimista kärkevillä kommenteilla, joiden tavoitteena on saada kiusattu suuttumaan ja vastaamaan asiattomasti viesteihin. Myös vihapuhe on henkistä väkivaltaa. Esimerkkejä nettikiusaamisesta:

- Lapsi luo kiusatun lapsen nimellä valeprofiilin ja esiintyy keskusteluissa ja kirjoittaa asiattomia päivityksiä kaverinsa nimellä, jopa niin että feikkitilin vuoksi ulkopuoliset luulevat kiusattua kiusaajaksi.
- Lapsi on kertonut tunnukset sovelluskauppaan parhaalle ystävälleen, joka lupasi pitää ne omana tietonaan. Riidan tultua entinen ystävä kertoi kaverinsa tunnukset toiselle, joka tilasi tunnuksilla pelejä omaan puhelimeensa.

Nettikiusaamisessa, kuten muussakin kiusaamisessa, on kysymys kiusaajan aseman luomisesta ja sen ylläpitämisestä. Kiusaaminen ei ole kiusatun syy, vaikka kiusaamisessa usein syyksi nimetään jokin erilaisuus.

Nettikiusaamisessa vahingoitetaan kiusatun mainetta ja ystävyyssuhteita. Halventaminen, nöyryyttäminen ja eristäminen ovat osa kiusaamisessa tapahtuvaa vallankäyttöä. Niiden avulla kiusaaja luo pelkoa ja pönkittää asemaansa kiusaajaryhmässä ja luokkayhteisössä.

FAKTAA **50 % nuorista on nettikiusaamisen kohteena. Yli 80 % nähnyt muihin kohdistuvaa kiusaamista. MLL**

50%

TAIDOT **kiusaamisen havaitseminen, kiusaamisilmiön ymmärtäminen, vuorovaikutustaidot**

- **https://www.ouka.fi/turvallinen-oulu-materiaalit**
- **https://www.mll.fi/vanhemmille/**

Mikä olisi teidän perheen hyvinvoinnin hashtag? Esimerkiksi #sinnikäätsuhoset

Nettikiusaamisen vähentäminen

Nettikiusaamisen vähentämisessä keskeisiä periaatteita ovat: 1) lapsi **oppii suojelemaan itseään** netissä, 2) lapsi oppii **käyttäytymään vastuullisesti ja kunnioittavasti** netissä, ja 3) lapsella on **empatiakykyä**, taito ajatella, miltä asia tuntuu toisen kokemana sekä 4) **tahto auttaa muita**.

Lapsen huolen kuulemisessa aikuiset helposti vähättelevät lapsen kokemusta. Tilannetta voi arvioida suhteuttamalla lapsen kokemus aikuisten maailmaan. Esimerkiksi jos lapsi kertoo, että hänen ”kaverinsa” on luonut hänen nimellään valeprofiilin ja kirjoittaa loukkaavia päivityksiä lapsen nimellä, sorrumme helposti vähättelemään tapahtunutta. Mutta miten itse reagoisimme, jos työkaverimme loisi nimellämme feikkitilin ja kommentoisi loukkaavasti muita nimellämme? Lapsi kokee uhat täytenä totena.

Aikuisten velvollisuus on puuttua nettikiusaamiseen. Kun lapsi kertoo kiusaamisesta, vanhemman huoli voi purkautua syyttämisenä. Syyttäminen sammuttaa keskustelun. Kun lapsi kertoo kiusaamisesta, se on luottamuksen osoitus ja aikuisen tulee olla luottamuksen arvoinen. Kuuntele keskittyneesti, keskustele, mitä on tapahtunut, tarjoa tukea, puutu tilanteeseen ja anna lapselle mahdollisuus purkaa kokemuksia ammattilaisen kanssa. Kiitä lasta rohkeudesta kertoa tilanteestaan.

Kiusaaminen voi jättää jäljet: lapsi voi olla masentunut ja ahdistunut. Rohkaise lasta kertomalla, että kiusaaminen ei ole kiusatun syy. Kerro, että kiusaamisesta voi selvitä ja että olet lapsesi tukena kaikissa tilanteissa. Aina on toivoa! Synkimmän pilven takana on aurinko, joka aikanaan tulee esille.

FAKTAA **Kiusaajan estäminen tai blokkaaminen 42 %, pyytää kiusaajia lopettamaan 31 % ja kertoa kaverille 31 %, kertoa aikuiselle 20%, viidennes tehnyt kiusaamisesta ilmoituksen ylläpitoon, 19 % ei mitään. MLL**

TAIDOT **itsensä suojeleminen, vastuullisuus, empatiakyky, taito ja rohkeus puuttua, digiturvataidot**

- **https://www.netari.fi/**
- **https://nettikiusaaminenvok.wordpress.com/mita-nettikiusaaminen-on/**
- **https://www.mll.fi/vanhemmille/**

Avuksi vanhemmille digiarjen hallintaan

Mitkä ovat teidän perheenne säännöt tietokoneen/puhelimen käytöstä?

Ohjaava kasvatus tarkoittaa sitä, että lapselle annetaan **selkeät rajat,** joihin hän voi itsekin vaikuttaa. t ämä edistää terveen itsekurin kehittymistä, jolloin lapsi vaikuttaa päätöksiinsä ja koko elämäänsä.

Rakastavan kurin periaatteet ovat:
a) myönteistä huomiota lapselle ilman ehtoja
b) Selkeä palaute teoista, ei luonteesta
c) Selkeät ja johdonmukaiset säännöt ja seuraukset.

Koskevatko säännöt sekä lapsia että aikuisia?

t ärkeitä digiarjen hallintakeinoja perheessä ovat mm.:
1. Rajoita käyttöä. 2. Ota tueksi sovellukset. 3. Älä jää yksin. 4. Leiki lapsesi kanssa netissä.

Älä pelkää sitä, että lapsi suuttuu, jos rajoitat älylaitteiden käyttöä. Kyse on lapsen hyvinvoinnin tukemisesta. Aikuinen määrää, että säännöt tehdään ja niitä noudatetaan – lapsi on mukana niitä suunnittelemassa. Katso lasta kokonaisuutena: Jos koulu sujuu, lapsella on kavereita, hän syö ja nukkuu, ei mediasta ole hänelle haittaa. Perheen yhteinen puhelinparkki on eräs keino rauhoittaa illasta netin käyttöä.

Kännykkään voi asentaa ruutuajan hallintaa varten sovelluksia, joilla lapsen ruutuaikaa voi seurata ja kontrolloida sekä sisällön että ajan suhteen. Pakottamisen sijaan sovellusten tarkoituksesta on hyvä jutella lapsen kanssa. Sovellukset auttavat lasta itseään seuraamaan ajankäyttöään ja osa myös palkitsee, kun tavoitteisiin päästään. Kyse on arjen hallinnasta ja positiivisesta asiasta – ei rankaisukeinosta.

Lasten vakioperuste lähes kaikissa kiistanalaisissa kysymyksissä on, että kaverikin saa esim. uuden nettipelin. Kun tuntee samanikäisten vanhempia, kynnys ottaa yhteyttä erilaisissa kysymyksissä madaltuu. Sääntöihin tulee uutta voimaa, kun voi vedota *”Eivät muutkaan saa.”*

FAKTAA Ikärajat varoittavat kehitykselle haitallisista sisällöistä. Vanhempien velvollisuus on huolehtia ikärajoista. Ikärajajousto (+3 v) on vanhemman harkintaa, koska lapsen tunteva pystyy arvioimaan lapsen herkkyyden.
Digitaalisissa peleissä K-18 ikäraja ehdoton.

18+

PARENTAL ADVISORY EXPLICIT CONTENT

TAIDOT ohjaava kasvatus, selkeät rajat, rakastava kuri, ikärajat, ruutuaika

- https://www.mll.fi/vanhemmille/
- https://kavi.fi/ikarajat/yleistieto/
- https://www.xn--vertaaliittym-nfb.fi/lapsen_ruutuajan_rajoittaminen.html
- https://peliviikko.fi/pelikasvattajankasikirja.pdf

Mikä on jo rikollista – mistä tukea vaikeuksissa?

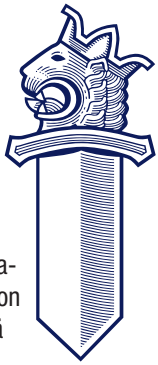

Asiaton nettikäytös voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön ja teko on tällöin **rangaistava.** esimerkiksi: **Kunnianloukkaus,** jolloin oppilas on ottanut liikuntatunnilla vähäpukeisen kuvan toveristaan ja lähettänyt sen kavereilleen tai someen. Joka oikeudettomasti esittää toisen **yksityiselämästä tiedon tai kuvan,** joka aiheuttaa vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa, on tuomittava yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä. **Identiteettivarkaudessa** oppilas on luonut profiilin kaverinsa nimissä ja lähettää asiattomia viestejä muille. **Laittomassa uhkauksessa** uhataan terveyttä tai henkeä ja niihin ei pidä vastata. uhkailu voi ylittää rikoksen kynnyksen, joten ilmoita asiasta.

Vainoamisessa on kyse toistuvasta seuraamisesta, tarkkailusta, uhkailusta. Myös toisen profiiliin kirjautuminen tai murtautuminen on kiellettyä. Tällöin syyllistyy tietomurtoon tai viestintäsalaisuuden loukkaamiseen. Lapset voivat saada kavereiltaan vahingollisia linkkejä tai viestejä, jotka sisältävät raakaa väkivaltaa tai seksuaalista häirintää. Alastonkuvan levittäminen toisesta henkilöstä ja lapsesta on rikos samoinkuin väkivaltaisen materiaalin jakaminen. Myös lasta esittävän alastonkuvan hallussapito on rikos.

Vanhemmat voivat opastaa etukäteen lasta: kerro aina aikuiselle, ota todisteet talteen kuvakaappauksella, äläkä vastaa asiattomiin viesteihin. Uhkaavasti käyttäytyvän henkilön yhteydenotot voi estää puhelimessa ja sosiaalisessa mediassa. Älä jätä lasta miettimään inhottavia asioita yksin. Korostakaa lapsen toimineen oikein, kun hän kertoo asiasta aikuiselle. Keskustelu helpottaa häpeän tunnetta. Loukkaavat ja asiattomat viestit ja kuvat voi ilmiantaa ylläpitäjälle ja pyytää poistamaan ne. Jos epäilee rikosta, asiasta voi tehdä rikosilmoituksen.

Poliisilta tai rikosuhripäivystyksestä voi kysyä apua. Poliisin Nettivinkki-palveluun voi ilmoittaa esim. verkon epäilyttävästä sisällöstä ja Nettivihjepalvelussa voit tehdä ilmoituksen lapseen kohdistuvasta seksuaalisesta houkuttelusta ja seksuaaliväkivaltaan liittyvästä materiaalista.

FAKTAA **Verkossa yleisimpiä lapsiin ja nuoriin kohdistuvia rikoksia (tuhansia ilmoituksia Suomessa) ovat laittomat uhkaukset ja seksuaalirikokset. Tytöistä yli 40 % on viimeisen vuoden aikana nähnyt toisten lasten ja nuorten tekemää seksuaalista häirintää.**

TAIDOT **tunnistaa rikos ja hakea apua, kuvakaapata todistusaineisto**

https://poliisi.fi/nettivinkki
https://selko.fi/wp-content/uploads/2015/05/Opas_nettirikollisuus-ja-turvataidot.pdf
www.riku.fi
www.pelastakaalapset.fi/kehittamis-ja-asiantuntijatyo/nettivihje-ja-seksuaalivakivallan-ennaltaehkaisy/ilmoita/
https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2021/05/06153034/grooming_lasten_silmin_2021.pdf

Miten puututte ongelmalliseen pelaamiseen?

Ohjeita digipelaajan vanhemmalle

on tärkeää tietää, kenen kanssa ja miten lapsi viettää aikaansa pelatessaan. Keskustele pelaamisesta, jotta tiedät kuinka lapsesi voi. Keskustele peleihin liittyvistä kaverisuhteista, tunteista ja käyttäytymisestä. **Pelikasvatus** ei edellytä valtavaa perehtyneisyyttä peleihin, vaan tukea, turvaa, kiinnostusta ja osallistumista pelaavan lapsen elämässä.

Selvitä pelien lakisääteiset ikärajat yhdessä lapsesi kanssa ja tarkista pelien sopivuus. Käy lapsen kanssa läpi, millaisia haittoja ikätasolle sopimattomista peleistä voi seurata. Seuraa lapsen tunteita pelaamisen aikana ja ole valmis keskustelemaan häntä pohdituttavista asioista. Pelaa itse lapsen kanssa ikärajaystävällisiä pelejä (ikärajat pegi.info-sivustolta). Etsi sopivia pelejä Viihdevintiöt-blogista tai sovelluskauppojen ikärajasuodattimilla. Huom.: useat pelipalvelut mahdollistavat rajata sisältöä ikärajan perusteella.

Onko pelaaminen lapselle ajanvietettä, viihtymistä, rentoutumiskeino vai tapa irrottautua arjen huolista? Sinun on hyvä havaita lapsen motivaatio, jotta teet toimivia kasvatusratkaisuja. Pelaaminen on usein tärkeä harrastus, myös keino saada onnistumisen kokemuksia. Lapsen kanssa pelaaminen, pelisaavutusten huomioiminen ja peleistä kumpuavien leikkien leikkiminen ylläpitää pelaamista positiivisena, yhteisenä tekemisenä. Myös tunnetaidot ovat tärkeitä.

Jutelkaa turvataidoista hyvissä ajoin. Jos lapsesi kohtaa epäasiallista käytöstä, selvitä, mitä on tapahtunut. Voiko toisen osapuolen tavoittaa? Älä rankaise lasta siitä, että hän puhuu aiheesta, esimerkiksi pyrkimällä estämään hänen pelaamistaan. Käykää rauhallisesti yhdessä läpi, mitä lapsi itse voi tehdä päästäkseen pois ahdistavasta tilanteesta: sulkemalla kommunikaation, lopettamalla pelin ja raportoimalla häiritsevän käyttäjän. Mikäli lapsi itse häiritsee muita, puutu asiaan. Tee kotona selkeät säännöt siitä, että online-pelaaminen edellyttää myös hyviä käytöstapoja. Tuo esiin, miksi myös e-urheilijoilta vaaditaan hyvää käytöstä muita pelaajia kohtaan.

FAKTAA **V. 2018 pelaajabarometrin mukaan 10 –19-vuotiaista noin 70 % pelaa viikoittain tai useammin ja yli kolmasosa päivittäin. Ainoastaan 2 ikäryhmästä ei pelaa ollenkaan.**

TAIDOT **tunnetaidot, turvataidot, epäasiallinen käytös, ikärajat, pelikasvatus**

- **https://ehyt.fi/paihde-peli-info/digipelaaminen/pelikasvatus/**
- https://ehyt.fi/paihde-peli-info/tukea-eri-elamantilanteisiin/miten-voin-tukea-lasten-myonteista-pelikulttuuria
- **https://www.mll.fi/tehtavat/omat-tunteet**

Kannattiko lukea?

Kampanjallamme ”Kiusaamisesta terveeseen nettikäytökseen” on nettisivut osoitteessa **www.lions.fi/kitenet**

Sivut sisältävät tiedostot: ajankohtaista, aineistoja vanhemmille ja kouluille, tietoja Lions-yhdyshenkilöille ja klubeille sekä lisätietoja aiheesta että vinkkejä yhteisten keskustelutilaisuuksien ja iltojen toteutukseen. Samoin opas sähköisenä, videoita, powerpointit sekä facebook-sivujen osoitteet löytyvät lions-liiton nettisivuilla.

Muokattu Pelastakaa lapset ry:ltä:

1.Ole läsnä lapsesi digiarjessa
2. Huomioi ikärajat ja vuorovaikutteisuus
3.Tarkista lapsen profiili netistä
4. Rauhoita osa päivästä arjen askareisiin
5.Ota puhelinparkki käyttöön
6. Opettele kuvakaappaus
7. Pyydä lapseltasi aina lupa, jos otat ja jaat hänestä kuvia.

SUOMEN LIONS-LIITTO
KAMPANJAN TOTEUTUS lion dos.Hannu Anttonen, lion erityisopettaja Johanna Arho-Forsblom, KT Päivi Hamarus, Ehyt ry:stä koulutussuunnittelijat Aino Harvola, Annukka Såltin.

TAITTO Tuire Aho **VIDEOT/KUVAT** Henri Valkeinen
LOGO Jaakko Koskinen **VALOKUVAT** Lenni Liekkinen
NETTISIVUJEN TOTEUTUS Mari Koivisto
PAINOPAIKKA Niini&Co Oy, Helsinki 2022